

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institutioes Morales

In Quibus Vnivers[ae] Quaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1602

13. Quærum rerum possit esse in nobis ignorantia probabilis, & iusta, quæ
inuincibilis appellatur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14077

rantia nequaquam est contra specialem aliquam virtutem, quando est causa peccati, & coniuncta cum ceteris peccatis, licet quando est per se à reliquis secreta, & abiuncta, sit speciale peccatum. Obijcies nunquam esse ignorantiam certæ & speciali virtuti morali contrariam. Ergo nunquam est speciale peccatum. Respondeo, Ad peccatum satis esse, si sit contra specialem rectam rationem; quamvis non alicui peculiari virtuti morali aduersetur: & ignorantia quando est per se ab alijs peccatis seiuncta, cum recta speciali ratione pugnat, nimirum cum ea, quæ præscribit, vt quisque sciat res fidei, Decalogi præcepta, & ea, quæ ad sua munia pertinent.

Cap. XIII.

Quarum rerum possit esse in nobis ignorantia probabilis & iusta, quæ inuincibilis appellatur.

Hanc questionem disputat Cordubensis li. 2. de ignorantia. q. 4.

Rom. 2.

Exo. 20.

Hanc sententiam habet Cordubensis li. 2. de ignorantia. qua. 4. propos. 1. Bardeanes apud Eusebium. lib. 6. Preparat. Eu. an. Gen. 8.

P R I M O quæritur, An rerum, que sunt iuris naturalis, possit esse ignorantia probabilis, & iusta. Quod perinde est, ac si quæreretur, An ignorantia iuris naturalis liberum reddat ignorantem à culpa; Ratio dubitandi est, quia Glossa Distinct. 38. in summa, & 1. quæst. 4. capit. vltim. ait huiusmodi ignorantiam neminem à peccato defendere, & cap. Ignorantia De Regul. Iuris in 6. dicitur Ignorantia facti, non autem iuris excusare. Item ius naturale est, quod naturalis ratio per se nota, iuxta illud Pauli: *Gentes naturaliter ea, quæ legis sunt, faciunt.* Respondeo, Ea, quæ sunt iuris naturalis, aliquando esse per se nota, ita vt non ex alijs, sed ex ipsis comperta, & explorata cuique reddantur, qualia sunt; Bonum est amplectendum: Malum fugiendum: Castè viuendum: Nulli nocendum: Quod tibi non vis, alteri ne feceris: Vnicuique suum ius tribuendum; & horum ignorantia probabilis, & iusta in nullum hominem cadere potest. Alia verò non sunt per se nota, sed facillimè ex per se notis colliguntur, qualia sunt præcepta Decalogi: & horum licet possit esse ignorantia probabilis ad tempus breuissimum, non tamen diu, quia eo ipso quod ex per se notis euidenter consiciuntur, absque magno negotio innotescunt: at interim dum ea quis ex per se notis concludit, potest bona fide, & sine culpa ignorare, sed diu non potest ea ignorantia laborare, aut in ea permanere, quia facillè positus per se notis inferuntur. Ex quo efficitur, vt verò simile non sit quod Bardeanes, & Eusebius, & alij historici tradiderunt, apud aliquas gentes furti licuisse, apud alias adulteria, apud alias stupra, & promiscua coniugia, & homicidia: hæc enim facillè ex per se notis concluduntur tamquam mala. Existimo tamen hæc, & alia similia apud certas nationes fuisse permessa, vel impunita: ita vt auctores horum scelerum impunè permitterentur, non quòd hæc existimarentur honesta; bona, & licita, sed quòd huiusmodi peccata minime pœnis debitis punirentur, vel ob gentis illius ignauiam, aut malitiam, aut ob alia grauiora mala vitanda, aut ob propria tuenda, conseruanda que commoda. Alia item sunt iuris naturalis,

aut iuri naturali contraria, & aduersa, quæ licet positus ijs, quæ per se manifesta, nota que sunt, inducantur, haud tamen ita facillè, & perspicuè inferuntur. Talia mala sunt ex mutuo vsuram, & lucrum exigere, proprias iniurias vltrici: plures vxores habere, repudiare legitimam, furari ad succurrendum egenis, surripere aliquid hostibus, tyrannum occidere priuata auctoritate sine iudicis sententia, ad scortum accedere, mentiri propter salutem alterius, vel ob malum grauius & deterius cauendum, vel ob bonum commune seruandum: carnibus humanis vesci; metu mortis mali aliquid committere, sororem in vxorem accipere, negari non potest, quin horum, & similibus caedere in aliquos possit ignorantia probabilis, & iusta. nam non solum ethnici, nec solum indocti, sed Christiani homines etiã, & docti horum nonnulla iure naturali licita esse arbitrantur. Cassianus certè, Origenes, & Plato, putauerunt licere aliquando vti mēdacio ob maius malum deuitandum, aut bonum tuendum, & conseruandum. Durandus, & alij tradiderunt, simplicem cum scorto congressum, aut multitudinem vxorum, aut repudium legitimæ vxoris, non esse iure naturali, sed tātum diuino prohibita. Item huiusmodi mala licet ex principijs per se notis naturali ratione ducantur, dubitari nō potest, quin sit opus magna rationis intelligentia in his argumento, & ratione colligendis; ergo potest quis ea bona fide ignorare. Est tamen animaduertendum, apud Christianos ignorantiam probabilem huiusmodi malorum rarissimam esse, aut nullam ferè: quia apud Christianum populū est frequens diuini verbi enunciatio, vitiorum reprehensio, honestatis, & virtutis commendatio, bonorum prædicatio, quibus scorta, mendacia, fraudes, infidæ, vsuræ, multitudo vxorum, & repudium, passim cōdemnantur, vt per se mala, & fugienda. Potest tamen esse ignorantia probabilis apud vulgares, & rudes homines, putantes licere mendacium leue, aut officiosum, propter cōmunem salutem, & magnum aliquod bonū aliorum retinendum, & tuendum.

Secundò quæritur, An possit esse ignorantia probabilis & iusta eorum, quæ sunt iure diuino scripto, quod positiuū appellant, constituta; Dux sunt opiniones. Prima ait, quādo cūque ius diuinum est necessarium ad salutem, non posse eius in aliquem cadere ignorantiam eiusmodi à peccato, & vitio defendentem. Ita videntur sentire antiqui Theologi Hugo Sancti Victoris, Gulielmus Parisiensis, & Alfiodorensis, quos postea secuti sunt Gerson, Conradus, Adrianus, & Gabriel. Probant illi primò, quia sine eo, quod est necessarium ad salutem, nulli potest salus contingere: at si ignorantia probabilis posset esse iuris diuini ad salutem æternam necessarij, tunc absq; remedio ad vitam sempiternam necessario posset quis salutem adipisci: siquidem ignorantia probabilis, & iusta, quatenus talis est, abique peccato contingit. Deinde quoniam si quis ignorantiam iuris diuini necessarij ad salutem bona fide haberet, aut faceret id, quod debet ad sciendum, aut non faceret: si non faceret, tunc ignorantia in eo non esset probabilis, sed culpæ; & vitio tribuenda: si faceret, tunc Deus aut per seipsum interius mentem illustrasset, aut mini-

Cassia. vol. 17. a. c. 17. vsque ad. 21. Orig. li. 6. Strom. Plato. lib. 3. de Repub.

Hug. Guli. Alti. Ger. cita. Auri. quodlib. 4. sic Contr. q. vlt. de contra. Gab. 2. d. 22. q. 2. art. 3. dub. 1.

sterio

sterio Angeli, vel hominis eum docuisset. Deus enim in his, quæ sunt ad salutem necessaria, nunquam deest facienti, quod in sua est potestate. Secunda opinio ait, posse contingere ignorantiam probabilem, & iustam eorū, quæ iure diuino sunt instituta ad salutem necessaria, vt fidei, Baptismi, & aliorum sacramentorum. Hæc sententia clare colligitur ex S. Thomæ, estque communi Theologorum consensu recepta, & quam probat, & firmat efficax ratio. Quoniam pleræque sunt modogentes, apud quas Christi Domini Euangelium nondum est promulgatum, & Christus ait: *Si non venissem, & locutus fuisset eis, peccatum non haberent.* Et Paulus; *Fides, inquit, ex auditu;* & paulò post: *quomodo inuocabunt, in quem non crediderunt? Aut quomodo credent ei, quem non audierunt? Quomodo autem audient sine predicante?*

In hac re dicendum existimo, Primo posse esse ignorantiam probabilem Iuris diuini non necessarij ad salutem. in hoc omnes cōueniunt. Secundo posse bona fide sine vlla culpa contingere ignorantiam necessarij ad salutem: quia ignorantia talis est, quæ depelli, & deponi, aut nō potest, aut certè non debet; sed qui nihil vnquam audiuit de iure diuino necessario ad salutem, ignorantiam huiusmodi exuere, & excludere non potest; ergo in eo est ignorantia bona fide. Item facta promulgatione Euāgelij die Pentecostes Hierosolymis, coepit Christi Euangelium vim legis habere necessariæ ad salutem; sed Iudæi, qui eo die Hierosolymis aberant, bona fide ignorabant Euāgelium Christi, quippe qui nihil antea audierant; ergo etiam nunc potest esse probabilis, & iusta ignorantia Euāgelij in his hominibus, qui nihil penitus audierunt.

Ad ea verò quæ obiecta sunt; Respondeo. Ad primum, dupliciter aliquid esse necessarium ad salutem: Vno modo tanquam remedium diuinitus institutum, quod tamen præceptum non est, quoniam id Deus ipse facit, qualis est prædestinatio, specialis Dei vocatio, gratia, & auxilium, & alia similia; & sine his sine bona, siue mala fide ignorantur, nulli potest salus contingere. Secundo modo aliquid est necessarium ad salutem tanquam remedium simul, & præceptum nobis diuinitus datum, qualia sunt aliqua præcepta fidei, & sacramentorum, & sine his potest quis salutem adipisci, quia eo ipso quod præceptum, vel legem quis ignorat probabiliter, & iustè, liber est à violatione præcepti, vel legis. Nemo enim peccat in eo, quod bona fide ignorat: nam ignorantia probabilis & iusta voluntaria non est. Dixi, aliqua præcepta fidei, quoniam ad salutem necessaria simpliciter est fides supernaturalis, hoc est fides, quæ aliquod obiectum supernaturale diuinitus patefactum, & ostensum credatur: neque enim per solam legis naturalis cognitionem, & obseruationem potest salus vlli contingere. & licet Deus sit, qui arcana fidei supernaturalia reuelat, homo tamen ea diuinitus patefacta credere præcepto diuino cogitur: & ea potest specialiter, & supernaturali Dei auxilio, tum ex parte intellectus, tum voluntatis motus, & adiutus credere; homo igitur potest aliqua fidei mysteria bona fide ignorare, non tamen omnia: nam si aliquid supernaturale diuinitus patefactum cre-

dit, in eo virtute & implicite credit reliqua fidei arcana, quæ probabiliter ignorat: secus est de eo, qui nihil supernaturale credit. Ad secundum respondeo: vt ignorantia cum mala fide, & in culpa sit, necesse est, vt negligentia præcedat in sciendo id, quod est necessarium scire: at verò in his, qui nihil de fide, & sacramētis audierunt, huiusmodi negligentia non est. Quod si obijcias; Is qui ignorat necessaria ad salutem, aut facit, quod potest, aut non facit: si non faciat, ex negligentia peccat; si faciat, diuinitus ad omne virtutis officium instruetur. Respondeo, sufficere si faciamus, quod debemus facere: item si sciamus, quod scire nos oportet. Sed is, qui de fide, & Sacramētis nihil penitus audiuit, licet possit diligentiam, & studium conferre ad iciedum, quod ignorat, non tamen debet, quia nullum in eo prudentiæ iudicium est, quod præscribat in ea re oportere eum diligentiam adhibere. Si secundo obijcias; Is qui ignorat necessaria ad salutem, aut est in peccato, aut non est. Si sit in peccato, eo ipso nō facit quod debet; Si verò nō sit, facit, quidquid oportet facere ad salutem, & proinde mens eius est diuinitus illustrata in ijs, quæ sunt necessaria ad salutem. Respondeo, Hominem huiusmodi probabiliter ignoratē posse, & cum peccato, & absque peccato esse. Si sit cum peccato, eo ipso non facit, quod debuit, vt à peccato expurgaretur; nec tamen inde consequitur, vt non fecerit, quod eum oportuit facere ad sciendum, quod ignorat, non enim debuit peccatum per poenitentiam expiare, vt ignorantiam à se repelleret; quare tamen est in peccato, non tamen culpa tribuitur ignorantia, qua laborat. Sicut si Iudæus sese voto adtrinxisset adeundi Hierosolymam die Pentecostes, si votum emissum perfoluisset, Christi Euangelium, & fidem audiuisset. Fingamus tamen, eum die Pentecostes Hierosolymam non adisse, consequitur, vt peccauerit, votum factum non soluens, non tamen peccauit ignorans Euangelium Christi, nam Hierosolymam adire quidem debebat, quia adire voti religione cogebatur, non tamen ad eundem iure compellebatur, vt ignorantiam exueret. Sic etiam ethnicus, qui probabiliter, & iustè Christi Euangelium ignorat, est quidem cum peccato, eo quod aliquid aliud contra legem naturalem sibi notam admisserit, & debet studium, & diligentiam in eo ponere, vt peccatum per veram poenitentiam extinguat, & deleat, alioqui ob peccatum, cuius eum non poenitet, condemnabitur: non tamen debet huiusmodi diligentiam præstare, vt ignorantiam, qua laborat, expellat; nec ob huiusmodi ignorantiam damnabitur. Item fieri potest vt huiusmodi ethnicus per veram cordis poenitentiam peccatū abiecerit, ac proinde in peccato non sit, quod secundo loco ante cōcessi; & tamen labore adhuc bona fide ignorantia baptismatis, & Euāgelij, & nostræ Christianæ religionis. quare per poenitentiam non omnis Iuris diuini necessarij ad salutem ignorantia remouetur, & pellitur. Si obijcias, is igitur homo poterit salutem assequi sine eo, quod est remedium ad salutem necessarium. Respondeo nemini posse salutem contingere sine remedio necessario re, vel saltem voto explicitè, vel implicite suscepto: is ergo ho-

mo gratiam, & iustitiā poterit adipisci, voto saltem implicito præstandi id, quod est remedium ad salutem obtinendam; nam si aliquid supernaturalis sibi diuinitus patefactum credit explicitè, hoc enim, vt paulò ante iam dixi, necessariū simpliciter est ad salutem, alia fidei mysteria etiam ad salutem necessaria vi diuini præcepti, credit virtute & implicitè; & hoc sufficit ad salutem: nec enim oportet omnia explicitè credere, vt suo loco fusius explicabo.

Tertiò queritur, An possit esse probabilis, & iusta ignorantia iuris humani; Respondeo, ex communi sententia vtriusque Iuris interpretum, & Theologorum, posse bona fide probabiliter ignorari statuta, quæ sunt Ordinariorum speciales priuatèq; constitutiones, & iura municipalia, quæ sunt etiam speciales constitutiones editæ à Republica, vel Cómunitate. Totus controuersus status est de legibus, & constitutionibus Principum, quæ pertinent ad Ius commune, Civile, vel Canonicum, quarum non videtur esse ignorantia probabilis. nam cap. Ignorantia, de Regulis Iuris in 6. dicitur: Ignorantia facti, non iuris excusari. & in l. constitutiones, C. de Iuris, & facti ignorantia habetur: Constitutiones Principum, nec ignorare quempjam, nec dissimulare permittimus: & in l. leges sacratissimæ, C. de legibus, & constitutionibus dicitur, Leges sacratissimæ, quæ cōstringunt hominū vitas, intelligi ab omnibus debent: vt vniuersi, præscripto earum manifestius cognito, vel inhibita declinent, vel permissa sectentur.

In hac quæstione, dicendum arbitror. **Primo** in foro animæ interiori dubitari non posse, quin aliquando sit probabilis, & iusta ignorantia iuris humani communis: quia, vt ante iam diximus, Iuris naturalis, & diuini scripti, potest in aliquo esse bona fide ignorantia: ergo in pluribus hominibus potest cōtingere probabilis, & iusta ignorantia Iuris humani. **Secundo** in foro iudiciali post publicam, & solennem promulgationem legis, & constitutionis communis, nõ admittitur ignorantia probabilis, quæ reum defendat, & liberet à pœna legis, & hoc est quod dicitur in legibus ante citatis. Nam in huiusmodi foro admittitur iusta, & probabilis ignorantia facti, & ignorantia statutorum, & iurium municipalium; non tamen ignorantia legum, & constitutionum Principum, quoniam huiusmodi constitutiones solent publico, & solenni ritu, ac voce præconis in curia Principum promulgari, & postea ex coniecturis, & signis agitur contrà quoslibet reos; & ideo Iuris civilis, & Canonici Doctores facti, & statui ignorantiam probabilem concedunt, hoc est, inuincibilem, quam probabilem appellat, eo, quod eam iura, & leges permittant, & probent: Iuris verò communis non ad mittunt ignorantiam probabilem, hoc est, inuincibilem, quia eam leges, & iura non approbant.

Cap. XIV.

Quomodo ignorantia sit iusta peccati excusatio.

PRIMO queritur, An ignorantia non solum bona fide, sed etiam mala contracta, vt potè crassa, & affectata peccatum excusetur; Respon-

deo, Apud omnes rem esse cōpertam probabilis, & iusta ignorantia, siue Iuris, siue facti, culpā excusari. Verum dubiæ quæstionis est, an quod sit ex ignorantia crassa, & affectata, sit etiam aliqua ex parte à culpa liberum. Dux sunt opiniones. Prima asserit, quod factum est ex eiusmodi ignorantia, liberum esse ex parte à peccato. Et probat, quia omnis ignorantia, etiam crassa, & affectata minuit aliqua ex parte voluntarium, quoniam, quatenus ex ignorantia quippiam agitur, eo ipso minus scienter fit. **Deindè**, quia Paulus Apostolus fatetur se veniam consecutum, quoniam per ignorantiam fuerat Ecclesiam persecutus; & tamen videtur in eo fuisse ignorantia crassa, & supina, hoc est, cum peccato coniuncta, eo quod in persequendo Ecclesiam Christi putabat se obsequium Deo præstare; & id faciebat studio, & causa religionis paternæ & auitæ in suis civibus conseruanda. **Secunda opinio** ait, peccatum per ignorantiam probabilem factum, in totum excusari; at verò commissum per ignorantiam affectatam nulla ratione minuit: & quod ex ignorantia crassa committitur non ex toto, sed ex parte excusari. **Quoniam** quod ex ignorantia affectata fit, est omni ex parte voluntarium, cum ignorantia affectata, voluntaria sit directò, & expressè. Item quod per ignorantiam crassam admittitur, bona ex parte voluntarium est, cum ignorantia crassa implicitè, & indirectò voluntaria sit. **Præterea** quod per ignorantiam probabilem fit, est omnino inuoluntarium, ergo peccatum per ignorantiam affectatam admissum non minuitur, sed augetur, & quod per ignorantiam crassam committitur, nõ ex toto, sed ex parte minuitur: quod verò per ignorantiam iustam, & probabilem fit, in totum iustam excusationem habet. Hæc est communis opinio Theologorum, & Summistarum. In qua quæstione mihi videtur esse probabile, quod prima sententia docet, scilicet peccatum per ignorantiam affectatam admissum, etiam minui quadam ex parte, tametsi alia quadam ex parte augetur. **Primum** probò, quoniam quicquid per ignorantiam admittitur, eo ipso minus voluntariè fit, quàm si scienter admitteretur: quod enim scienter fit, in seipso, & per se ipsum voluntarium est; sed quod per ignorantiam etiam affectatam agitur, solum est voluntarium in causa, eo quod nolumus diligentiam adhibere ad sciendum, quod nos facere oportet. **Item** quia dubitari non potest, quin adulterium scienter perpetratum, sit magis voluntarium, quàm adulterium per ignorantiam affectatam admissum: nam primum adulterium directò, & per se est voluntarium, at secundum est voluntarium indirectò, & in causa sua, nempe ob negligentiam de industria, & voluntate affectatam. **Item** primum adulterium tale est, vt quatenus scienter, spontè, & voluntate factum, non potuerit nõ esse adulterium: at verò secundum, solum est adulterium temerarium, & periculosum: nam eo ipso quod Titius accessit ad foeminam, & nihil curauit, obseruauitque, essetne illa aliena vxor an sua, cum tamen dubitasset, in consideratè, & temere accessit, ac proinde adulteriū temerarium, & periculosum admittit: nõ tale fuit, vt quamuis potuerit non esse ad alienam vxorem accessus, potuerit

quoque

1. Timot. 1.

Gal. 1.